

Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog

Cynllun Rheoli

2010-2015

rheoli newid gyda'n gilydd

Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog

Plas y Ffynnon,
Ffordd Cambrian,
Aberhonddu,
Powys.
LD3 7HP

Ffôn: 01874 624437

Ffacs: 01874 622574

Ebost: ymholiadau@bannaubrycheiniog.org

Safle ar y we: www.bannaubrycheiniog.org

Mae'r Cynllun Rheoli hwn hefyd ar gael yn electronig trwy adran Cynllunio gwefan APCBB yn:

www.bannaubrycheiniog.org/yr-awdurdod/cynllunio/strategaeth-a-pholisiau/crhp

Cyhoeddwyd gan Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog, 2010. ©APCBB. Cedwir pob hawl.

Paratowyd gan Dr. Bradley A. Welch, Swyddog Cynllun Rheoli'r Parc Cenedlaethol.

Dylunio: Gary Short.

Argraffu: Argraffwyd ar bapur Sidan Gwyn Revive 75 wedi'i ailgylchu, gan Argraffwyr Cambrian, Aberystwyth.

Ffotograffiaeth: ©APCBB, ©Britainonview, ©Cadw(t.76 - Tretŵr), ©Laurie Campbell, ©Court Farm, Llanddewi Nant Hodni(t.45), ©Hawlfraint y Goron, Croeso Cymru(2010), ©C.S. Caerfyrddin(t.90), ©Comisiwn Coedwigaeth Cymru(t.100, 102-3), ©Nigel Forster, ©Peter Fry(t.115), ©Graham Hilton, ©G. S. Motley (t.66 - Tormaen), ©Photolibarywales, ©Photolibary/Adam Burton (t.52), ©Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru (CBHC)(t.73), ©Stephen Shepherd (CG), ©Nick Turner, ©Philip Veale, ©Mike Warburton(t.36), ©Mark Yates/naturepl.com (t.67 - Cimwch).

Prif ddelwedd y clawr: Mynydd Pen-y-fâl a'r Mynyddoedd Duon gan Nigel Forster.

Mae'r holl fapiau wedi'u seilio ar ddeunydd yr Arolwg Ordnans gyda chaniatâd yr Arolwg Ordnans ar ran Rheolwr Llyfira Ei Mawrhydi. ©APC Bannau Brycheiniog, Hawlfraint y Goron. 100019322. 2010. Mae atgynhyrchu heb awdurdod yn torri Hawlfraint y Goron a gall arwain at erlyniad neu achos sifil.

ISBN: 978-0-905293-20-2

Partneriaid sy'n Cyfrannu

Adfer Ban a Chwm
All Bike Engineering Cyf
Clwb All Wheel Drive
Auto Cycle Union
Cymdeithas Porwyr y Mynydd Du
Cyngor Tref Aberhonddu
Twristiaeth Bannau Brycheiniog
Ymgyrch y Parciau Cenedlaethol

Uwch Ranbarth Twristiaeth
Ymgyrch Diogelu Cymru Wledig (CPRW)
Cerddwyr Anabl
Grass Routes
Ffermydd Llanerchindda
Cyngor Cymuned Llangadog
Fforwm Mynediad Lleol

Trail Rider Fellowship
Cyngor Cymuned Trallong, Penpont a Llanfihangel Nant Bran
Cymdeithas Clybiau Modur Cymru
Cyngor Cymuned Bro Grwyney
Cyngor Tref Ystradgynlais

Rhagair	9
1. Cyflwyniad	10
1.1. Diben y Cynllun.	11
1.2. Dibenion Statudol	11
1.3. Egwyddor Sandford.	11
1.4. Egwyddor Silkin	11
1.5. Dyletswydd Statudol	12
1.6. Ar gyfer pwy mae'r Cynllun?	12
1.7. Rôl Awdurdod y Parc Cenedlaethol	13
1.8. Llunio'r Cynllun	13
1.9. Perthynas â Chynlluniau Eraill.	14
1.10. Strwythur y Cynllun.	16
1.11. Darparu'r Cynllun.	18
2. Cyd-destun	20
2.1. Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog	21
2.2. Arwyddocâd Byd-eang	23
2.3. Cyd-destun Rhyngwladol	25
2.4. Cyd-destun Cenedlaethol	27
2.5. Cyd-destun Rhanbarthol	29
2.6. Gosod y Fframwaith	31
3. Rhinweddau Arbennig	32
4. Gweledigaeth a Nodau	36
5. Rheoli ar gyfer Newid	42
5.1. Newid yn yr Hinsawdd	43
5.2. Bioamrywiaeth	43
5.3. Pwysau Ffermio.	44
5.4. Pwysau Poblogaeth Leol	46
5.5. Ynni Adnewyddadwy a heb fod yn Adnewyddadwy.	46
5.6. Cludiant.	49
5.7. Globaleiddio	49
5.8. Rhyngweithiadau	50

6.	Egwyddorion Arweiniol	52
6.1.	Cynaliadwyedd	53
6.2.	Cynnwys Cymunedau	53
6.3.	Cynhwysiant Cymdeithasol	54
6.4.	Rheolaeth Integredig	55
6.5.	Partneriaethau Cydlynol	56
6.6.	Adfywiad	57
7.	Amcanion Strategol	60
7.1.	Cadw a Gwella'r Parc Cenedlaethol	61
7.1.1.	Tirwedd	61
7.1.2.	Bioamrywiaeth	65
7.1.3.	Geoamrywiaeth	69
7.1.4.	Amgylchedd Hanesyddol	72
7.1.5.	Amgylchedd Adeiledig	76
7.1.6.	Diwylliant a Thraddodiadau	79
7.1.7.	Adnoddau Aer	80
7.1.8.	Adnoddau Dŵr	81
7.1.9.	Adnoddau Pridd	88
7.1.10.	Mwynau	89
7.1.11.	Ynni	91
7.1.12.	Ffermio	96
7.1.13.	Coetiroedd	100
7.1.14.	Ucheldiroedd	106
7.2.	Deall a Mwynhau'r Parc Cenedlaethol	110
7.2.1.	Mynediad a Hamdden Awyr Agored	110
7.2.2.	Hybu Dealltwriaeth a Mwynhad	113
7.2.3.	Gwybodaeth	115
7.2.4.	Addysg	117
7.2.5.	Dehongliad	122
7.3.	Lles Economaidd a Chymdeithasol Cymunedau Lleol	125
7.3.1.	Cymunedau Cynaliadwy	125
7.3.2.	Twristiaeth Gynaliadwy	130
7.3.3.	Geoparc y Fforest Fawr	134

7.3.4.	Cynllunio a Datblygu	136
7.3.5.	Cludiant.	139
7.3.6.	Rheoli Gwastraff	142
7.3.7.	Defnydd Milwrol o'r Parc.	144
8.	Cynllun Gweithredu	148
9.	Rhoi ar Waith	152
9.1.	Fframwaith Rhoi ar Waith	153
9.2.	Cydweithio a Chydlynu.	153
9.3.	Ariannu	153
9.4.	Rheolaeth Addasol	153
10.	Ymchwil, Gwerthuso a Monitro	156
10.1.	Ymchwil.	157
10.2.	Gwerthuso a Monitro	158
10.2.1.	Adroddiadau Blynyddol.	158
10.2.2.	Adolygiad Pum Mlynedd a Monitro AAS.	158
10.2.3.	Adroddiad Cyflwr y Parc	159
Atodiadau	160
Atodiad 1:	Mapiau	161
Atodiad 2:	Rhestr o Acronymau	172
Atodiad 3:	Geirfa	174
Atodiad 4:	Egwyddorion Rheoli IUCN ar gyfer Tirweddau/Morluniau Categori V	180
Atodiad 5:	Partneriaeth sydd wedi Cyfrannu.	183
Atodiad 6:	Diffiniad o Harddwch Naturiol.	185
Atodiad 7:	Cyd-destun Polisi Cynllun Rheoli'r Parc Cenedlaethol	186

Pen y Fan a Chribyn

Rhagair

Gyda phleser mawr rydym yn cyflwyno Cynllun Rheoli Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog. Mae'r Cynllun hwn yn crynhoi'r heriau allweddol sy'n wynebu tirwedd y Parc a'i bobl yn y degawdau sydd ar ddod ac yn datblygu strategaethau priodol i fynd i'r afael â hwy. Mae'n gwneud hyn trwy fanylu ar weledigaeth, nodau ac amcanion 20 mlynedd y Parc sydd wedi deillio o broses ymgynghori drwyadl a oedd yn eich cynnwys chi - ffermwyr, trigolion ac ymwelwyr y Parc a phartneriaid allweddol eraill. Mae ymgynghori ac adolygu statudol hefyd wedi cynhyrchu'r gweithredoedd craidd sy'n cael eu hamlinellu ym Mhenod 8 ac y manylwyd arnynt yn y Cynllun Gweithredu sy'n gysylltiedig. Bydd y gweithredoedd hyn â blaenoriaeth yn cael eu rhoi ar waith yn ystod y pum mlynedd nesaf, gan gymryd camau positif i fynd i'r afael yn uniongyrchol â'n heriau.

Mae materion treiddiol ar raddfa eang yn wynebu rheolaeth y Parc Cenedlaethol, fel newid yn yr hinsawdd, newidiadau mewn polisiau ac arferion amaethyddol, dirywiad economaidd a phrisiau tanwyddau ffosil sy'n cynyddu, i enwi ond ychydig. Mae gan bob un o'r newidiadau hyn oblygiadau lleol i bobl leol a'u cymunedau. Mae llawer o'r deilliannau'n ansicr. Er hynny, mae'n rhaid i ni barhau i wireddu ein huchelgeisiau trwy wneud penderfyniadau ar sail tystiolaeth wrth wella ein dealltwriaeth lle bo hynny'n bosibl trwy wyddoniaeth gadarn.

Mae llawer o bwyslais yn y Cynllun hwn ar gydweithio a chydweithredu - y "ni" sy'n hanfodol i reolaeth ardaloedd gwarchoddedig yn yr oes hon o amser, staff ac adnoddau ariannol cyfyngedig. Mae llwyddiant y Cynllun hwn a'r Parc yn dibynnu ar ymrwymiad cadarn gan ei randdeiliaid i rannu cyfrifoldeb wrth ei reoli fel nodwyd yng Nghannllawiau IUCN. Mae Cynllun Rheoli'r Parc Cenedlaethol ar gyfer pawb ohonom sy'n pryderu ynglŷn â dyfodol y Parc Cenedlaethol ac nid yw'n Gynllun ar gyfer Awdurdod y Parc Cenedlaethol yn unig. Bydd yr Awdurdod yn chwarae rôl arweiniol wrth gydlynu darpariaeth y Cynllun, a byddwn yn darparu cefnogaeth ac anogaeth wrth fynd ar drywydd y nodau sy'n cael eu gosod.

Mae nifer fawr o brosiectau arloesol bellach ar waith ar draws y Parc Cenedlaethol (gweler enghreifftiau o astudiaethau achos drwy gydol y Cynllun). Mae'r rhain yn cynnwys dulliau o weithredu ar lawr gwlad, ar sail dalgylch, sy'n cwmpasu generadu ynni adnewyddadwy, gostyngiadau carbon, cadwraeth gwlypdir ac adfywio cymunedol er budd pobl ac amgylchedd y Parc. Hefyd ceir prosiectau sy'n gweithredu ar raddfa safle penodol, sy'n dwyn ynghyd ymdrechion i hybu cadwraeth adeiladau, darparu tai fforddiadwy a datblygu balchder cymunedol.

Rydym yn gobeithio y bydd y Cynllun hwn yn eich ysbrydoli i gymryd rhan weithredol wrth ddiogelu'r rhinweddau sy'n gwneud Bannau Brycheiniog yn arbennig i chi. Mae ein dyfodol yn dibynnu ar hyn!

Mrs. Mary Taylor,

Cadeirydd sy'n Ymadael,
Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog

Y Cyngh. Eric Saxon,

Cadeirydd,
Awdurdod Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog

Gorffennaf 2010